

աջողութեան պատճառները, պէտք է այդ
անաջողութիւնների առաջն առնելը իմա-
նալ: « Խօսելով սենատի վերանորոգութեան
մասին, Գամբետտա տսաց. Ինձ յայտնի են
սենատի բոլոր պակասութիւնները, նրա գոր-
ծած բոլոր սխալները, բայց յայտնի է՝ նոյն-
պէս և այն, որ այդպիսի հիմնարկութեան
օգտակարութեան մասին անկարելի է դա-
տել մի քանի շաբաթվայ և մինչեւ անդամ
մի քանի տարիների փորձից Ազգային եր-
կու ժողովների կողմնակից լինելով, ես չեմ
կարող փոխել իմ համազմունքը պատահա-
կան մեծամասնութեան սխալների և ինտ-
րիգների պատճառով: Ես միայն ցոնկանում
եմ, որ ազգային երկու ժողովներն եւ միա-
կերպ ժողովրդական ողի ունենան, որի վրա
հիմնված է հանրապետութեան գորո-
թիւնը: Մի խօսքով ես ցանկանում եմ, որ
սենատը մնայ: Բայց որովհետեւ քաղաքա-
կանութեան մէջ անպատիժ ոչինչ չէ մնամ,
իսկ սենատը նշանաւոր սխալներ է գործել,
ուրեմն նա էլ պատասխանատու կը լինի
այդ սխալների համար: Անհրաժեշտ է սե-
նատի անդամների ընտրութեան ձեւը փո-
փոխեն: »

Սահմանադրութեան փոփոխման անհրաժեշտութեան մասին խօսելուց յիշոյ գառաքետառ առաջ. «Հինգ տարի առաջ ինձ ցնորարան էին անուանում, որովհետեւ ես առաջարկում էի հարկեր որոշել եկամուտի համեմատ։ Ես այդ կարծիքին հաւատարիմ եմ մնացել և կարծում եմ, որ աւելի օդտաւէտ է այդ հարցով զբաղվել, քան թէ կորցնել ժամանակ զանազան ենթադրութիւնների համար այս կամ այն կուսակցութեան վերաբերութեամբ։ Այժմ, պարօններ, մնում է միոյն սպասել, արդեօք ապագոյ ընտրութիւնները կարդարացնեն մեր յոյսերը թէ ոչ Ես կարծում եմ, որ

ընտական բան է դառած այստեղ. գովաստելի թափելով որ և իցէ մի վարժարանատէր վարժապետի վրա, լրագիրը ունէ ի հարկէ նոյն բարձրագույն իրազութիւնը աւելի լաւ պարզեցած համար, հերիք է առնել այն, որ իւրաքանչիւր հայ խմբագիր ունէ իր կանոնաւոր ամսական եկամուտը բոլոր «աղզային» ասված հաստատութեանց մէջ պատրիարքարանից սկսած մինչեւ Միացեալ ընկերութիւն։ Մասիսը օրինակ Միացեալ ընկերութեան մէջ ունէ տարեկան վեց բաժանորդութիւն, որ կանէ 12 սուլի կամ մոտ 125 բարձր ։ Յնիքիմէնի Նֆրեար» թիւրքական լրադիրը նմանապէս Այսպիսի բաժանորդութիւն «բարեգործական» ասված հաստատութեան կողմից ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ պատառ կաշառ, որովհետեւ վեց հատ օրինակ գրվելով մի և նոյն լրագրից, նախ՝ ամբողջու-

թեամբ այդ վեց հատն էլ չէ ստացվում, երկրորդ՝ չէ կարդացվում։ Ահա այս կերպ է հայ լրագիրների վարմունքը և իւրաքանչիւր հայկական մեծ անցքի և ճգնաժամի մէջ, օրինակ հականասունեան վերջին յաղթութեան ժամանակ, տեղեակ անձերի ասելով Մասիս և Թէրճիմեն, իւրաքանչիւրը ստացել են առանական սոկի բարք չի և Աղարեանի քարտուղարի ձեռքով, որից յետ ի հարկէ սկսել են փառարանել երեկվայ Փասակը և «Պաւաճան» կոչված Աղարեանի «մեծ հայրենասիրութիւնը» «խոհականութիւնը» և «տաղանդը», Եթէ աւելացնէք այս ամենի վրա և 15 ամսական հասոյթը, որը ունէ դոնէ Մասիսը Բ. Գոնից իրը թէ պաշտօնական յայտարարութիւններ տպելու համար—կարող էք մի փոքր զաղափար կազմել սոցա «ազգասիրական» և «հրապարակախօսական» յառկութեանց վրա։

Եսկ ինչ կը վերաբերի մեր վեր առած առաջին հայ լրագրի «բանասիրական» և «օնտեսական» մասի վրա, էլ դրա մասին խօսելը աւելորդ է. հերիք է, որ Մասիսի բանասիրական մասի մէջ տեսնէք «Վրասէր—Ատոմ», «Բիւղանդ» «Ճգնաւոր» և այլն մականունները, կարդաք մի ելկու անգամ այս ցնորախօս տիրացուների անիմաստ բարբանջոցը, որ հասկացողութիւն կազմէք թէ ինչ ասել է սոցա մէջ բանասիրական զրութիւններ։ Վերոյիշեալ իմաստակ տիրացուների խումբն է ահա այսակի լրագրութեան մէջ ազգային գործերին իր թէ «ուղղութիւն» տռողը, որը կայտնում է նրա մէջ, որ ինչ տեսակ անպատկառ զովասանքներ ասես կը չուայլեն ամեն օր միմեանց առաջ իրանց այս իդիօտական խումբը «համաստեղունք», «ազգազյի լուսարարներ», «Հիւզօյի որդիք» և այլն այսպիսի խայտառակ բաներ անսւանելով։ Ահա այս ցնորական ուղղութեամբ են դատիրաբակվում Կ. Պոլսի վարժարաններում հազարաւոր թշուառ երիտասարդներ իւրաքանչւոր տարի կատարելով մրցանարաշխութեանց, ցնդարանական ճառախօսութեանց (ի հարկէ «Լոյս», «Ճառագայթ» «փարոսի», «աստղերի» և «երկնքի» վրա) և զանազան խեղկատակ հանդեսներու վեր առէք դարձեալ Մասիսը և անոնք թէ ինչ

ահաակ մելամաղձուտ իմաստակների ճառեր կը
կարդաք նրա մէջ այս քանի օրերս զանազան
վարժարաններում կարդացված. մզեցեք այդ ճա-
ռերը և սրսկեցէք նրանց ցուրտ ջրով. տեսէք
թէ քանի կոսկէկի իմաստ կը զտնէք մէջ. մինչ-
դեռ այդպիսի ճառեր խօսողները այստեղի դոր-
ծիչներից «ամենայայտնի» համարվածներն են.
Այս պիտի վերջանայ արդեօք անիմսուտ ճառա-
խօսութեանց այս սովորութիւնը սոցա մէջ. սո-
վոծ կը կոտորվեն սոքա, բայց ճառ խօսելու
սովորութիւնը չեն թողնի. փոխանակ իրանց
զլիսի ճարը տեսնելու, սոքա ճառ երի կը դի-
մեն....

Ե՞նչ է կատարել վերջապէս Ա ասիսը իր 34
արուայ գործունէութեան մէջ. կը հարցնես
երբեմն սոցա, լուրջ հետաքրքրութեամբ.—ո
որչափ հայերէն բառեր է սովորցուցած մեղ, կը
լինի պատասխան. Եւ յիրաւ, ինչպէս ինձ յայտ-
նի է, յիշեալ լրագրի ամենամեծ պարծանքը այն
է, որ նա բնաւ չը նայելով իր դարդակ բռվան-
դակութեան, միշտ նոր նոր հոսանական բառեր
և զարձուածներ կը հնարէ ու մէլլուն կը հանէ.
սոցա համար ամենից առաջ երկու բան՝ բաքչէն
և բառեր, էլ մնացածը մի բան չարժէ. Ունե-
նալով այսպիսի ընթացք, սոքա դեռ ոյժ ունեն
երբեմն չը հաւանել ուստահերին, ասելով թէ
նոցա լրագիրները և ինտելիգէնցիան «անար-
ժէք» բաներ են. ահա արդարի այսպիսի զանազ-
ներին պիտի ասած, որ եթէ լեզուն չը լինի

ազուաւը երկինք կը տանէ, թռչուս կոչ ձու
կամ ընկոյզ...
Արագիրների զօշաքտղութիւնը և կաշտռակե-
րութիւնը ունէ իր հետեւղները և աղքային ժո-
ղովի մէջ, բայց թէ ինչպէս և ինչկերս, այդ
ամենը բացատրելը շատ երկար պատճութիւն կը
լինի. Հերիք է յիշել միայն մը հատ օրինակ.
Որ Ստեփան Փափազեան ասված երեսփոխանը,
որի մասին արդէն զրել էի անցեալները, ոչինչ
մի ուրիշ զործով չը պարապիելով, բացի միայն
(ձրի) երեսփոխանութիւնից աղքային ժողովի
մէջ, կարսղացել է մը քանի տարուայ մէջ երեք
մեծ տուն կառուցանել. Երբ նորան հարցնում
էն թէ որ տեղից գտաւ փող, առանց կարմրե-
լու նա պատասխանում է հանաքով ինկաս օ-
ժիտն է, մինչդեռ յայտնի է որ օժիտ մօժիտ
ասված բանից նա ոչինչ խաբար չունէ.

լով այսպիսի ընկած հասարակային դր,
տեսնելով այսչափ տիրացուական զար
իւն և մտաւոր ու բարոյական կատա
սյրայումն Ա. Պօլսի ներկայ և ապագայ
գէնցիայի մէջ, աբգեռք ինքն ըստ ին
հարց չը սիրա առաջ գայ, հապա ին
կէտեր ունենանք մենք սոցա հետ
ներդաշնակ գործունէութեանց համե
թիւն, երբ մեր ու սոցա մէջ չը կայ ու
թեան, ոչ դաստիարակութեան, ոչ զար
ե ոչ մի հասկացութեան նմանու
ներ ու սոքա այնչափ հեռու ենք մի
որ իւրաքանչիւր ռուսահայ, ուչակ
որամադրված լինի կանխապէս Ա. Պօլս
համակրութեամբ վերաբերվել, հէնց ոլ
եսը տեսաւ, էլ ոտով ձեռքով հրաժարիմք
ոցանից, մանաւանդ որ ամիսներով բա
ու մտերիմ համարվածները սոցա մէջ
վերջոյ կը յայտնվեն նոյն կեղծաւոր
ս, նենգ և խարերայ, ստոր արարածնե
սցից կարծել ես թէ հեռու ես մնացել
վ լաւագոյններին ի հարկէ այստեղ եւ
է վերջապէս զտնել ազնիւ և զարդացած
եր, բայց որ դժբաղդաբար նորա է
սմբողջ կեանքը Եւրոպա անցրած, աւե
խոս Եւրոպացիք են քան թէ հայածա
րդիլ,

սմենից յետ բնակոն է զարձեալ որ կը
ե նոյն եղբակացութեան, այն է, թէ
յս չը կապել և հաւատ չընծայել Ա. Պօլ
սաթիւ գործիչներին, այլ եթէ կամք ու
սյաստանի հայ ժողովրդին նիւթաւորա
բարոյակէս օդնելու, այդ անենք ուզ
սյաստանի ժողովրդին ձեռք մեկնելով
թէ Ա. Պօլիսը մի տեսակ կայտրան ընտ
եղ համար Կոկ եթէ առ ժամանակ կա
ր ուղղակի գործ ունենալ Հայաստանի
ի հետ, այդ ժամանակ զարձեալ հարկա
րոնել մի ուրիշ միջաց, քան թէ զառնա
ք Ա. Պօլ Ճեմարանի հախոս-և խմաստա
ների ձեռքինչութանք կոչվում են «գոր

ՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ
Ի ԶԱԶՈՒՅԱՅԻՆ ԲՆԱԲՐՈՒԹԵՆԻՑ
ԵՏՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 օդոսասիւ: „Արաւ
Արագրի մէջ տպված է. «Ծրանա-
տեղեկութիւնը մէկուկու համար
օվլց հաղորդում են, որ մայիսի
զիշերը Ասրատօվի մէջ եղած երկու
կ գունդերի զօրանոցները վրդովի-
բովնդակութեան ազգաբարութիւն-
զգված, որոնց զտնող զինուորները
ն իրանց իշխանութեանը: Հրատա-
ւ է Բարձրագոյն հրաման Խրէնօ-
սրչաւի ախոռատունը ոչնչացնելու
„Նովայ Գազետա“ Արագրիրը հաղոր-
ծ քանդակագոզ Զիմով վերջացրեց՝
նկուցեալ Կայսրի արձանը: Արձանը
ժամանակ նա օպուտ քողեց այն
ց, որ հանված էր Թագաւորից նըս-
կելուց մի քանի ժամ յետոյ: Կայսրը
սացրած է մունդիրով և էպօլեանե-
որդեան աստղով, գէորգեան խաչով
սական քուր լուսական պահանջական համար ներկա-
սի Յան Կայսրի Բարձրագոյն ներկա-
սմբ Պետերգօֆի մէջ նշանակված է
օժենակի զունդի եկեղեցական զօ-
: Գօդոլի կիսարձունի բացումը Նեմինի
կայսերայ, սեպակամբերի Այն: „Աօ-
լրագիրը լսել է, որ օւերումս կը-
րակի զինուորական բժշկական ա-
ստի կամացաւագութեան ու եռաձ

ՆԳ80Ն, 5 օդոստոսի: Գար Փիլդ
եւնը, որ վերջին ժամանակներում
էլ էր, նորից յուսալի է գարձել:
9, 5 օդոստոսի: Փարիզի մէջ ընտ.
ժողովում Գամբետային թշնամա-
ց կատարվեցաւ: Շփոյները և ազո-
ր թժոյլ չը տուին Գամբետային
Պաշտօնապէս յայտնիած է զօրքե-
հարումը այլ ևս չի լինի:
0Ն, 5 օդոստոսի: Եյիւր-խանի զօր-
իջ անբաւականութիւնները շարու-
ցին:

—Տրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՑՐՈՒՆԻ

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻԶԱՐԴԿԱՑԻՆ ԲՆԱԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

ՎԱՅԵՆՑՈՒՅՑ, 5 օդոստոսի: Գար Փիլիդ
ութիւնը, որ վերջին ժամանակներում
տացել էր, նորից յուսալի է գարձել:
ՓԱՐԻԶ, 5 օդոստոսի: Փարիզի մէջ ընտ-
ղների ժողովում Գամբետային թշնամա-
ն ցոյց կատարվեցաւ: Շփոյները և ազո-
ւիները թոյլ չը տուին Գամբետային
սել: Պաշտօնապէս յայտնիած է զօրքե-
զումարումը այլ ևս չի լինի:

ԼՈՒԴՈՆ, 5 օդոստոսի: Եյիւր-խանի զօր-
քի մէջ անբաւականութիւնները շարու-
կվում են:

ՀՐԱԳԻՐ—ՀՐԱՄԱՐԱԿՈՂ ԳՐԻԳՈՐ ԱԲՇՋԱԿԻ